

Da veliku pažnju poklanjamo merama zaštite životne sredine pokazuje i to što je, u skladu sa preuzetim obavezama u okviru Energetske zajednice, decembra 2015. godine, Srbija je podnela Sekretarijatu Energetske zajednice preliminarni Nacionalni plan za smanjenje emisija (NERP) i preliminarnu listu postrojenja koja će koristiti „opt-out“ mehanizam. Taj mehanizam podrazumeva ograničen rad postrojenja - 20.000 sati rada u periodu od 2018. do 2023. godine. Nakon toga, postrojenje se ili gasi ili njegove emisije štetnih materija moraju biti usklađene sa vrednošću emisija za nova postrojenja.

Zaštita životne sredine je već godinama neizostavni deo poslovanja i strateških opredeljenja Javnog preduzeća Elektroprivreda Srbije (JP EPS). Po obimu i složenosti projekata, uložnim sredstvima i postignutim efektima, EPS je postao lider u zaštiti životne sredine u Srbiji i okruženju.

Uz pomoć međunarodnih finansijskih institucija i agencija, EPS je kao društveno odgovorna kompanija, podigao nivo zaštite životne sredine u okviru svog poslovanja. Ukupna ulaganja u ovu oblast u periodu od 2000. godine iznose oko 200 miliona evra.

Međutim, ono što je do sada urađeno je samo deo puta koji treba da se pređe. EPS-u tek predstoje najznačajnije aktivnosti. Ukupna planirana sredstva, da bi se u potpunosti uskladio rad EPS-ovih postrojenja sa normativima EU u oblasti životne sredine u periodu 2016-2026, iznose oko milijardu evra. Najvažniji projekti usmereni su na smanjenje emisija zagađujućih materija u vazduh iz termoelektrana, što uključuje praškaste materije, sumporne okside i okside azota.

Treba imati u vidu da se elektroenergetski sektor Republike Srbije prvenstveno bazira na termoenergetskim postrojenjima. Okvirno dve trećine električne energije u Republici Srbiji proizvedeno je u termoelektranama EPS-a. Takođe, strateški pravci razvoja energetskog sektora Republike Srbije, definisani Strategijom razvoja energetike Republike Srbije do 2025. godine sa projekcijama do 2030. godine, prvenstveno su bazirani na obezbeđenju energetske sigurnosti uz poštovanje svih standarda zaštite životne sredine, što uključuje i ispunjenje međunarodno preuzetih obaveza (Ugovor o osnivanju Energetske zajednice). Imajući u vidu kompleksnost imperativa obezbeđivanja energetske sigurnosti države, oslanjanje na domaće resurse za proizvodnju električne energije ima veoma važnu ulogu i samim tim aktivnosti na usklađivanju rada postojećih postrojenja sa svim relevantnim zahtevima EU predstavljaju prioritetan cilj za EPS.

Kada razmatramo situaciju u vezi sa termoenergetskim postrojenjima EPS-a, moramo takođe imati u vidu da su ona izgrađena u vreme kada zahtevi u oblasti zaštite životne sredine nisu bili toliko rigorozni kao sada, odnosno gotovo da nisu ni postojali. Ako se pravi poređenje sa zemljama EU, treba napomenuti da su one već početkom 90-ih godina prošlog veka započele

aktivnosti na unapređenju rada svojih elektroenergetskih postrojenja na osnovu tada usvojenih Direktiva EU, a da je EPS započeo te aktivnosti nakon 2000. godine.

I pored toga, instalisani kapacitet termoelektrana na uglj u Republici Srbiji je daleko manji u poređenju sa državama članicama EU, pa nije moguće tvrditi da je nivo zagađenja vazduha u Srbiji među najvećima u EU. Dodatno je potrebno uzeti u obzir, da u ukupnom zagađenju vazduha pored energetike, značajno mesto zauzimaju saobraćaj, industrija, kao i domaćinstva (u slučaju da za potrebe grejanja koriste individualna ložišta).

Kao ilustracija ove tvrdnje mogu poslužiti podaci prikazani u okviru Convention on Long-range Transboundary Air Pollution - CLRTAP.

Evropska agencija za zaštitu životne sredine (EEA) navodi sledeće podatke o ukupnim godišnjim emisijama u SR Nemačkoj i Poljskoj za 2013. godinu, a koje su poreklom iz javnog sektora proizvodnje električne energije i daljinskog sistema grejanja.

U poređenju sa ovim zemljama, očigledno je da i pored viših specifičnih emisija koje ostvaruju domaće termoelektrane, EPS u ukupnim emisijama u Evropi zauzima veoma malo učešće.

U skladu sa preuzetim obavezama u okviru Energetske zajednice, decembra 2015. godine, Srbija je podnela Sekretarijatu Energetske zajednice preliminarni Nacionalni plan za smanjenje emisija (NERP) i preliminarnu listu postrojenja koja će koristiti "opt-out" mehanizam. Taj mehanizam podrazumeva ograničen rad postrojenja - 20.000 sati rada u periodu od 2018. do 2023. godine. Nakon toga, postrojenje se ili gasi ili njegove emisije štetnih materija moraju biti usklađene sa vrednošću emisija za nova postrojenja.

Takođe, već je propisana obaveza da nova postrojenja, izgrađena posle 2018. godine, imaju emisije u vazduh u skladu sa najstrožim graničnim vrednostima iz Direktive o industrijskim emisijama.

Efekti mera koje će JP EPS primeniti do 2026. godine podrazumevaju smanjenja emisija od 45,93% NO_x, zatim 92,25% SO₂, kao i 83,72% praškastih čestica.

Na sledećim dijagramima se može uočiti da su zemlje EU smanjenje emisija zagađujućih materija u vazduh postigle merama i aktivnostima u periodu od preko dvadeset godina, a da će EPS, bez obzira na godinu sticanja članstva Republike Srbije u EU, u narednih sedam godina svoje specifične emisije svesti na nivo propisan Direktivama (čak i ispod), što će doprineti i znatnom smanjenju ukupnih emisija Republike Srbije. Prikazano smanjenje emisija na grafiku, u periodu 2013-2023, odnosi se samo na postrojenja EPS-a u smislu usklađivanja sa važećim direktivama (nisu uzeta u obzir smanjenja ostalih emitera).

Pored raspoloživosti finansijskih sredstava i odgovarajućih tehničkih aspekata, na vremenski raspored ulaganja u mere zaštite životne sredine u postrojenja EPS u značajnoj meri utiče i

proces pregovora o pristupanju Republike Srbije Evropskoj uniji. Naime, u narednom periodu se očekuje otvaranje Poglavlja 27 Životna sredina u okviru kojeg se nalaze propisi EU iz oblasti zaštite životne sredine i klimatskih promena. U toku ovog procesa definišće se i rokovi za potpuno usklađivanje rada postrojenja u okviru EPS sa relevantnim odredbama evropskog zakonodavstva iz oblasti zaštite životne sredine i klimatskih promena.

S tim u vezi, u narednom periodu predstoje i aktivnosti za izradu Pregovaračke pozicije, a na osnovu rezultata konačne verzije Plana sprovođenja posebnih direktiva za Direktivu o industrijskim emisijama. Tada će Republika Srbija izneti predlog konkretnih tranzicionih rokova za primenu Direktive o industrijskim emisijama za svako postrojenje posebno.

Imajući u vidu navedene činjenice, EPS predstoji period značajnih investicija u mere zaštite životne sredine, koje predstavljaju izazov ne samo u finansijskom već i u tehničkom smislu, imajući u vidu kompleksnost i rokove za realizaciju planiranih projekata.

izvor: balkanmagazin.net